

جزوه دوم آمادگی آزمون اجرا عمران

- ✓ روشها و مسائل اجرایی
- ✓ نظام فنی و اجرائی کشور
- ✓ مقررات، قوانین و ضوابط حقوقی و انتظامی مرتبط با مسئولیت مجری
- ✓ قوانین صنعت بیمه و مالیات
- ✓ مدیریت ساخت و نظام برنامه‌ریزی و کنترل پروژه
- ✓ قانون کار

تهیه شده: خانه عمران اشراق

مؤلف: جواد رحمانی، انسیه قربان نژاد

ویژه آزمون دوره دوم ۱۳۹۷

فهرست

قانون کار.....	۱۵
فصل ۱: تعاریف کلی و اصولی.....	۱۵
فصل ۲: قرارداد کار.....	۱۶
۱-۲- تعریف قرارداد کار و شرایط اساسی انعقاد آن.....	۱۶
۲-۲- تعلیق قرارداد کار.....	۱۷
۳-۲- خاتمه قرارداد کار.....	۱۸
۴-۲- جبران خسارت از هر قبیل و پرداخت مزایای پایان کار.....	۲۰
فصل ۳: شرایط کار.....	۲۱
۱-۳- حق السعی.....	۲۱
۲-۳- مدت.....	۲۴
۳-۳- تعطیلات و مرخصی‌ها.....	۲۶
۴-۳- شرایط کار زنان.....	۲۸
۵-۳- شرایط کار نوجوانان.....	۲۹
فصل ۴: حفاظت فنی، ایمنی و بهداشت کار.....	۲۹
۱-۴- کلیات.....	۲۹
۲-۴- بازرسی کار.....	۳۲
فصل ۵: آموزش و اشتغال.....	۳۴
۱-۵- کارآموز و مراکز کارآموزی.....	۳۵
۱-۱-۵- مراکز کارآموزی.....	۳۵
۲-۱-۵- کارآموز و قرارداد کارآموزی.....	۳۶
۲-۵- اشتغال.....	۳۷
۳-۵- اشتغال اتباع خارجی.....	۳۸
فصل ۶: تشکلهای کارگری و کارفرمایی.....	۳۹

فصل ۷: مذاکرات و پیمان‌های دسته جمعی کار.....	۴۲
فصل ۸: خدمات رفاهی کارگران.....	۴۴
فصل ۹: مراجع اختلاف.....	۴۵
فصل ۱۰: شورایی عالی کار.....	۴۷
فصل ۱۱: جرایم و مجازات‌ها.....	۴۸
فصل ۱۲: مقررات متفرقه.....	۵۱
قانون تأمین اجتماعی.....	۵۵
فصل اول - تعاریف - کلیات.....	۵۵
ماده ۱: سازمان تأمین اجتماعی.....	۵۵
ماده ۲ تعاریف:.....	۵۵
ماده ۳: تأمین اجتماعی موضوع این قانون شامل موارد زیر می‌باشد:.....	۵۷
ماده ۴: مشمولین این قانون عبارت‌اند از:.....	۵۷
ماده ۵: بیمه اتباع بیگانه که طبق قوانین و مقررات مربوط در ایران به کار اشتغال دارند تابع مقررات این قانون خواهد بود مگر در موارد زیر:.....	۵۸
ماده ۶: اجرای هر یک از موارد مندرج در ماده سه این قانون درباره روستائیان و افراد خانواده آن‌ها.....	۵۹
ماده ۷:.....	۵۹
ماده ۸:.....	۵۹
ماده ۹:.....	۵۹
ماده ۱۰:.....	۶۰
ماده ۱۱:.....	۶۰
فصل دوم: ارکان و تشکیلات.....	۶۰
فصل سوم: منابع درآمد - مأخذ احتساب حق بیمه و نحوه وصول آن.....	۶۰
فصل چهارم: مقررات مالی.....	۶۵
فصل پنجم: حوادث و بیماری‌ها و بارداری.....	۶۶
فصل ششم: ازکارافتادگی.....	۶۹

۷۰	فصل هفتم: بازنشستگی
۷۳	فصل هشتم: مرگ
۷۵	فصل نهم: ازدواج و عائله‌مندی
۷۶	فصل دهم: مقررات کلی راجع به کمک‌ها
۷۸	فصل یازدهم: تخلفات - مقررات کیفری
۷۹	فصل دوازدهم: مقررات مختلف
	آیین‌نامه نحوه تسلیم صورت مزد، میزان و نحوه پرداخت حق بیمه کارکنان شاغل در
۸۲	طرح‌های عمرانی
۸۲	فصل اول: قراردادهای پیمانکاران
۸۴	فصل دوم: قراردادهای مهندسان مشاور
۸۶	فصل سوم: سایر موارد
۸۸	دستورالعمل بیمه پروژه‌ها در قرارداد پیمانکاری
۸۸	پیشگفتار
۸۸	کلیات
۸۹	بخش اول: ارکان بیمه
۸۹	۱- بیمه گر
۹۰	۲- بیمه گزار
۹۰	۳- موضوع بیمه
۹۰	۴- مورد بیمه
۹۰	۵- مدت بیمه
۹۱	۶- مبلغ بیمه
۹۱	۷- حق بیمه
۹۱	۸- فرانشیز
۹۲	۹- بیمه نامه

- ۱۰- کاهش خسارت به تناسب ارزش واقعی ۹۲
- بخش دوم: تعهدات و وظایف کارفرما، مشاور و پیمانکار..... ۹۲
- تأییدها و تعهدات کارفرما ۹۲
- وظایف و تعهدات مهندسان مشاور..... ۹۴
- وظایف و تعهدات پیمانکار ۹۵
- بخش سوم: راهنمای انتخاب پوشش‌های بیمه ای ۹۸
- ۱- کاربرد انتخاب پوشش‌های بیمه ای ۹۸
- ۲- راهنمای تکمیل کاربرد بیمه ۹۸
- ۳- حداقل پوشش‌های بیمه ای پروژه های بزرگ صنعتی و غیر صنعتی ۱۰۰
- ۴- حداقل پوشش‌های بیمه ای پروژه های متوسط صنعتی ۱۰۱
- ۵- حداقل پوشش بیمه ای پروژه های متوسط غیر صنعتی ۱۰۲
- ۶- حداقل پوشش بیمه ای پروژه های کوچک ۱۰۲
- ۷- تقسیم بندی پروژه ۱۰۲
- ۱-۷- پروژه های بزرگ صنعتی ۱۰۲
- ۳-۷- پروژه های بزرگ غیر صنعتی ۱۰۲
- ۳-۷- پروژه های متوسط صنعتی ۱۰۳
- ۴-۷- پروژه های متوسط غیر صنعتی ۱۰۳
- ۵-۷- پروژه های کوچک ۱۰۳
- ۸- الحاقیه ها ۱۰۳
- ۱-۸- پوشش ۱۰۳
- ۲-۸- شرایط ۱۰۳
- ۳-۸- استثنا ۱۰۴
- ۹- فهرست الحاقیه ها ۱۰۴
- ۱۰- مسئولیت کارفرما و پیمانکار، در قبول و پرداخت فرانشیز ۱۰۵
- پیوست یک. نحوه محاسبه حق بیمه ۱۰۶
- روش زمانی (Time Procedure) ۱۰۶
- روش تفکیکی (Breakdown Procedure) ۱۰۶

- پیوست دو. بیمه و وثیقه و بیمه تضمین ۱۰۷
- بیمه وثیقه ۱۰۷
- پیوست سه. معرفی انواع پوشش‌های بیمه‌ای، در صنعت ساخت ۱۰۸
- آیین‌نامه در خصوص فوق‌العاده‌های بدی آب‌وهوا، محرومیت از تسهیلات زندگی و محل خدمت موضوع بندهای ب، پ و ت ماده (۳۹) قانون استخدام کشوری ۱۱۰
- فهرست فعالیت‌های تولیدی، صنعتی و فنی مشمول معافیت حق بیمه سهم کارفرما تا میزان ۵ نفر کارگر ۱۲۱
- قانون مالیات مستقیم ۱۲۳
- باب سوم مالیات بر درآمد - فصل چهارم: مالیات بر درآمد مشاغل ۱۲۳
- باب سوم مالیات بر درآمد - فصل پنجم: مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی ۱۳۱
- شرایط عمومی پیمان ۱۳۹
- فصل اول: تعاریف و مفاهیم ۱۳۹
- ماده ۱: پیمان ۱۳۹
- ماده ۲: موافقتنامه ۱۳۹
- ماده ۳: شرایط عمومی ۱۳۹
- ماده ۴: شرایط خصوصی ۱۳۹
- ماده ۵: برنامه زمانی اجرای کار ۱۳۹
- ماده ۶: کارفرما ۱۳۹
- ماده ۷: پیمانکار ۱۴۰
- ماده ۸: مدیر طرح ۱۴۰
- ماده ۹: مهندس مشاور، مهندس ناظر ۱۴۰
- ماده ۱۰: رئیس کارگاه ۱۴۰
- ماده ۱۱: پیمانکار جزء ۱۴۰
- ماده ۱۲: کار، کارگاه، تجهیز و برچیدن کارگاه ۱۴۰

- ماده ۱۳: مصالح، تجهیزات، مصالح و تجهیزات پای کار، ماشین آلات و ابزار، تأسیسات و ساختمان‌های موقت، وسایل
۱۴۱.....
- ماده ۱۴: برآورد هزینه اجرای کار، مبلغ پیمان، مبلغ اولیه پیمان، مبلغ نهایی پیمان، ضریب پیمان، نرخ پیمان، مدت
پیمان، مدت اولیه پیمان، متوسط کارکرد فرضی ماهانه..... ۱۴۲.....
- ماده ۱۵: روز، ماه، تاریخ‌ها، مفرد و جمع، عنوان‌ها..... ۱۴۲.....
- فصل دوم: تأییدات و تعهدات پیمانکار..... ۱۴۲.....**
- ماده ۱۶: تأییدات پیمانکار..... ۱۴۲.....
- ماده ۱۷: کارکنان..... ۱۴۳.....
- ماده ۱۸: مسئولیت حسن اجرای کار، برنامه کار، گزارش پیشرفت کار، هماهنگی با پیمانکاران دیگر، رئیس کارگاه ۱۴۵
ماده ۱۹: کنترل نقاط نشانه، پیاده کردن نقشه‌ها، اندازه‌گیری‌ها..... ۱۴۶.....
- ماده ۲۰: تجهیز کارگاه، تدارک مصالح، تجهیزات و ماشین آلات..... ۱۴۷.....
- ماده ۲۲: ترتیب گردش مدارک، نقشه‌ها و ابلاغ دستور کارها..... ۱۵۰.....
- ماده ۲۳: حفاظت تأسیسات زیربنایی و تغییر وضع آن‌ها..... ۱۵۲.....
- ماده ۲۴: واگذاری، پیمانکاران جزء..... ۱۵۲.....
- ماده ۲۵: اجرای کار در شب..... ۱۵۳.....
- ماده ۲۶: آثار تاریخی و اشیای عتیقه..... ۱۵۴.....
- ماده ۲۷: اقامتگاه قانونی..... ۱۵۴.....
- فصل سوم: تعهدات و اختیارات کارفرما..... ۱۵۴.....**
- ماده ۲۸: تحویل کارگاه..... ۱۵۴.....
- ماده ۲۹: تغییر مقادیر کار، قیمت‌های جدید، تعدیل نرخ پیمان..... ۱۵۶.....
- ماده ۳۰: تغییر مدت پیمان..... ۱۵۷.....
- ماده ۳۱: مدیریت اجرا..... ۱۵۸.....
- ماده ۳۲: نظارت بر اجرای کار..... ۱۵۸.....
- ماده ۳۳: مهندس ناظر..... ۱۶۰.....
- فصل چهارم: تضمین، پرداخت، تحویل کار..... ۱۶۰.....**
- ماده ۳۴: تضمین انجام تعهدات..... ۱۶۰.....

- ماده ۳۵: تضمین حسن انجام کار ۱۶۱
- ماده ۳۶: پیش پرداخت ۱۶۱
- ماده ۳۷: پرداخت ها ۱۶۲
- ماده ۳۸: پرداخت های ارزی ۱۶۳
- ماده ۳۹: تحویل موقت ۱۶۴
- ماده ۴۰: صورت وضعیت قطعی ۱۶۷
- ماده ۴۱: تحویل قطعی ۱۶۷
- ماده ۴۲: مسئولیت های دوره تضمین ۱۶۸
- فصل پنجم: حوادث قهری، فسخ، ختم، تعلیق، هزینه تسریع، خسارت تأخیر، تسویه حساب، حل اختلاف ۱۶۸**
- ماده ۴۳: بروز حوادث قهری ۱۶۸
- ماده ۴۴: ممنوعیت قانونی ۱۶۹
- ماده ۴۵: حقوق انحصاری ثبت شده ۱۷۰
- ماده ۴۶- موارد فسخ پیمان ۱۷۰
- ماده ۴۷: اقدامات فسخ پیمان ۱۷۱
- ماده ۴۸: خاتمه پیمان ۱۷۳
- ماده ۴۹: تعلیق ۱۷۵
- ماده ۵۰: هزینه تسریع کار، خسارت تأخیر کار ۱۷۶
- ماده ۵۱: صورت حساب نهایی ۱۷۶
- ماده ۵۲: تسویه حساب ۱۷۷
- ماده ۵۳: حل اختلاف ۱۷۸
- ماده ۵۴: قوانین و مقررات حاکم بر پیمان ۱۷۸
- ۱۸۰ قرارداد اجرای ساختمان (پیمان مدیریت)**
- ماده ۱: موضوع قرارداد ۱۸۰
- ماده ۲: محل اجرای کار ۱۸۰
- ماده ۳: مدت قرارداد ۱۸۰

- ماده ۴: وظایف و تعهدات مدیر ۱۸۰
- ماده ۵: وظایف و تعهدات و اختیارات صاحب کار ۱۸۱
- ماده ۶: حق الزحمه مدیر و نحوه پرداخت آن ۱۸۲
- ماده ۷: تنخواه گردان ۱۸۲
- ماده ۸: مهندس ناظر ۱۸۲
- ماده ۹: شرایط - مسؤولیت ها - اختیارات - عموماً ۱۸۳
- ماده ۱۰: اسناد و مدارک قرارداد و منضمات آن ۱۸۳
- ماده ۱۱: نشانی طرفین قرارداد ۱۸۳
- دستورالعمل اجرایی انعقاد پیمان براساس مترمربع زیربنا ۱۸۴**
- الف - مواردی که قبل از انعقاد پیمان باید کاملاً رعایت شود ۱۸۴
- ب - نحوه تنظیم و تکمیل پیمان ۱۸۶
- پیمان برای کارهای ساختمانی با نرخ مترمربع زیربنا ۱۸۹
- ماده ۱: موضوع پیمان ۱۸۹
- ماده ۲: اسناد مدارک پیمان ۱۸۹
- ماده ۳: مبلغ و ضریب پیمان ۱۹۰
- ماده ۴: مدت پیمان ۱۹۰
- ماده ۵: دوره تضمین ۱۹۰
- ماده ۶: نظارت ۱۹۰
- ماده ۷: تعدیل آحاد بها ۱۹۰
- ماده ۸: نیروی انسانی، مصالح و تدارکات ۱۹۰
- ماده ۹: پیش پرداخت ۱۹۱
- ماده ۱۰: تضمین انجام تعهدات و حسن انجام کار ۱۹۱
- ماده ۱۱: نرخ پیمان، نحوه اندازه گیری، پرداخت های موقت و قطعی، کسور قانونی و جبران خسارت در دیرکرد پرداخت ها ۱۹۱
- الف - نرخ پیمان: ۱۹۱
- ب - نحوه اندازه گیری سطح زیربنای ساختمان ها: ۱۹۲

- ج- پرداخت‌های موقت: ۱۹۲
- د- پرداخت قطعی: ۱۹۲
- ه- کسور قانونی ۱۹۳
- و- جبران خسارت دیرکرد در پرداخت‌ها: ۱۹۳
- ماده ۱۲: تغییرات ۱۹۳
- ماده ۱۳: فسخ و یا خاتمه پیمان ۱۹۳
- ماده ۱۴: تجهیز و برچیدن کارگاه ۱۹۴
- ماده ۱۵: سایر شرایط ۱۹۴
- پیوست شماره یک: اقلامی از کار موضوع پیمان که توسط پیمانکار انجام نمی‌گیرد ۱۹۴
- پیوست شماره دو: تعیین درصدهای انجام هر کار برای فعالیت‌های مختلف کار به منظور پرداخت‌های موقت برای هر زیر پروژه به تفکیک ۱۹۴
- پیوست شماره سه: مشخصات مربوط به مصالح مصرفی در ساختمان، محوطه‌سازی و ۱۹۴
- پیوست شماره چهار: نحوه اندازه‌گیری سطوح و دیگر واحدهای موردنیاز کارها به تفکیک هر زیر پروژه ۱۹۴
- پیوست شماره پنج: تعدیل پیمان در ارتباط، ماده ۷ پیمان ۱۹۴
- شرایط عمومی قرارداد برای قراردادهای اجرای ساختمان ۱۹۶**
- فصل اول: تعاریف و مفاهیم ۱۹۶
- ماده یک: قرارداد اجرای ساختمان ۱۹۶
- ماده دو: شرایط عمومی ۱۹۶
- ماده سه: شرایط خصوصی ۱۹۶
- ماده چهار: انواع قرارداد اجرای ساختمان ۱۹۶
- ماده پنج: اجرای ساختمان ۱۹۶
- ماده شش: صلاحیت حرفه‌ای، حدود آن و ظرفیت اشتغال ۱۹۶
- ماده هفت: ناظر ۱۹۷
- ماده هشت: ناظر هماهنگ‌کننده ۱۹۷
- ماده نه: پیمانکار ۱۹۷
- ماده ده: کارگاه، تجهیز و برچیدن آن ۱۹۷

۱۹۷.....	ماده یازده: مدت قرارداد، برنامه زمان بندی.....
۱۹۸.....	ماده دوازده: مبلغ قرارداد و نحوه پرداخت.....
۱۹۸.....	فصل دوم: تعهدات و اختیارات صاحب کار.....
۱۹۸.....	ماده سیزده: تعهدات صاحب کار.....
۱۹۹.....	ماده چهارده: اختیارات صاحب کار.....
۱۹۹.....	فصل سوم: تعهدات و اختیارات مجری.....
۱۹۹.....	ماده پانزده: تعهدات.....
۲۰۱.....	ماده شانزده: اختیارات مجری.....
۲۰۱.....	فصل چهارم: تضمین انجام تعهدات قرارداد، تهیه صورت هزینه ها، نحوه پرداخت ها و تعلیق کار.....
۲۰۱.....	ماده هفده: تضمین انجام تعهدات.....
۲۰۱.....	ماده هجده: صورت هزینه ها.....
۲۰۱.....	ماده نوزده: نحوه پرداخت ها.....
۲۰۲.....	ماده بیست: تعلیق.....
۲۰۲.....	فصل پنجم: تحویل کار، برچیدن کارگاه، تسویه حساب و پایان کار.....
۲۰۲.....	ماده بیست و یک: تحویل کار.....
۲۰۲.....	ماده بیست و دو: برچیدن کارگاه.....
۲۰۳.....	ماده بیست و سه: تسویه حساب و پایان کار.....
۲۰۳.....	فصل ششم: موارد فسخ، اقدامات پس از فسخ، خسارات عدم انجام تعهدات، محل اختلاف.....
۲۰۳.....	ماده بیست و چهار: موارد فسخ.....
۲۰۴.....	ماده بیست و پنج: اقدامات پس از فسخ.....
۲۰۴.....	ماده بیست و شش: خسارت عدم انجام تعهدات.....
۲۰۴.....	ماده بیست و هفت: حل اختلاف.....
۲۰۵.....	فصل هفتم: حوادث قهری، تسریع کار، اقامتگاه و ابلاغ ها، اعتبار شرایط عمومی قرارداد.....
۲۰۵.....	ماده بیست و هشت: حوادث قهری.....
۲۰۵.....	ماده بیست و نه: اقامتگاه و ابلاغ ها.....
۲۰۵.....	ماده سی: اعتبار شرایط عمومی.....

- شرایط خصوصی قرارداد..... ۲۰۵
- دستورالعمل نحوه رسیدگی به تخلفات انتظامی (حرفه‌ای) پیمانکاران..... ۲۰۸
- فصل اول: کلیات..... ۲۰۸
- فصل دوم: مراجع رسیدگی به تخلفات انتظامی (حرفه‌ای) پیمانکاران و وظائف آنها..... ۲۰۹
- فصل سوم: موارد تخلف و میزان تنبیهات انضباطی..... ۲۱۰
- فصل چهارم: فرآیند رسیدگی به تخلفات انتظامی (حرفه‌ای) و تجدیدنظر در آراء..... ۲۱۲
- قانون برگزاری مناقصات..... ۲۱۵
- فصل اول: کلیات..... ۲۱۵
- ماده ۱: کاربرد..... ۲۱۵
- ماده ۲: تعاریف..... ۲۱۵
- ماده ۳: طبقه‌بندی معاملات..... ۲۱۶
- ماده ۴: طبقه‌بندی انواع مناقصات..... ۲۱۶
- فصل دوم: سازماندهی مناقصات..... ۲۱۷
- ماده ۵: کمیسیون مناقصه..... ۲۱۷
- ماده ۶: وظایف کمیسیون مناقصه..... ۲۱۷
- ماده ۷: هیأت رسیدگی به شکایات..... ۲۱۸
- ماده ۸: وظایف هیأت رسیدگی به شکایات..... ۲۱۸
- فصل سوم: برگزاری مناقصات..... ۲۱۸
- ماده ۹: فرآیند برگزاری مناقصات..... ۲۱۸
- ماده ۱۰: تأمین منابع مالی..... ۲۱۹
- ماده ۱۱: روش‌های انجام مناقصه..... ۲۱۹
- ماده ۱۲: ارزیابی کیفی مناقصه‌گران..... ۲۲۰
- ماده ۱۳: فراخوان مناقصه..... ۲۲۰
- ماده ۱۴: اسناد مناقصه..... ۲۲۱
- ماده ۱۵: ترتیب تهیه و تسلیم پیشنهادها..... ۲۲۱

۲۲۲	ماده ۱۶: شرایط تسلیم و تحویل پیشنهادها
۲۲۲	ماده ۱۷: توضیح و تشریح اسناد
۲۲۲	ماده ۱۸: گشایش پیشنهادها
۲۲۳	ماده ۱۹: ارزیابی فنی بازرگانی پیشنهادها
۲۲۳	ماده ۲۰: ارزیابی مالی و تعیین برنده مناقصه
۲۲۴	ماده ۲۱: انعقاد قرارداد
۲۲۴	فصل چهارم - مقررات مناقصات
۲۲۴	ماده ۲۲: شرایط ارسال اسناد و مکاتبات
۲۲۴	ماده ۲۳: مستندسازی و اطلاع رسانی
۲۲۵	ماده ۲۴: تجدید و لغو مناقصه
۲۲۵	ماده ۲۵: نحوه رسیدگی به شکایات
۲۲۶	ماده ۲۶: نحو برگزاری مناقصه محدود
۲۲۶	ماده ۲۷: ترک تشریفات مناقصه
۲۲۶	ماده ۲۸: ترکیب هیأت ترک تشریفات مناقصه
۲۲۸	ماده ۲۹: موارد عدم الزام به برگزاری مناقصه
۲۲۹	ماده ۳۰: نسخ قوانین
۲۳۰	قانون پیش فروش ساختمان
۲۳۵	آیین نامه اجرایی قانون پیش فروش ساختمان
۲۳۹	قانون مسئولیت مدنی
۲۴۲	هزینه ماشین آلات
۲۴۲	هزینه ساعتی ماشین آلات
۲۴۲	هزینه استهلاک:
۲۴۲	عوامل مؤثر تعیین هزینه ماشین آلات
۲۴۳	حسابداری استهلاک و روش های محاسبه آن:

۲۴۵ هزینه بیمه
۲۴۵ Fuel cost هزینه سوخت
۲۴۵ هزینه‌های فیلتر، روغن و گریس
۲۴۵ هزینه لاستیک
۲۴۶ هزینه تعمیرات

قانون کار

فصل ۱: تعاریف کلی و اصولی

ماده ۱: کلیه کارفرمایان، کارگران، کارگاه‌ها، مؤسسات تولیدی، صنعتی، خدماتی و کشاورزی مکلف به تبعیت از این قانون می‌باشند.

ماده ۲: کارگر از لحاظ این قانون کسی است که به هر عنوان در مقابل دریافت حق السعی اعم از مزد، حقوق، سهم سود و سایر مزایا به درخواست کارفرما کار می‌کند.

ماده ۳: کارفرما شخصی است حقیقی یا حقوقی که کارگر به درخواست و به حساب او در مقابل دریافت حق السعی کار می‌کند. مدیران و مسئولان و به طور عموم کلیه کسانی که عهده دار اداره کار کارگاه هستند نماینده کارفرما محسوب می‌شوند و کارفرما مسئول کلیه تعهداتی است که نمایندگان مذکور در قبال کارگر به عهده می‌گیرند. در صورتیکه نماینده کارفرما خارج از اختیارات خود تعهدی بنماید و کارفرما آن را نپذیرد در مقابل کارفرما ضامن است.

ماده ۴: کارگاه محلی است که کارگر به درخواست کارفرما یا نماینده او در آنجا کار می‌کند، از قبیل مؤسسات صنعتی، کشاورزی، معدنی، ساختمانی، ترابری، مسافری، خدماتی، تجاری، تولیدی، اماکن عمومی و امثال آنها. کلیه تاسیساتی که به اقتضای کار متعلق به کارگاه‌اند، از قبیل نمازخانه، ناهارخوری، تعاونی‌ها، شیرخوارگاه، مهدکودک، درمانگاه، حمام، آموزشگاه حرفه‌ای، قرائت‌خانه، کلاس‌های سواد آموزی و سایر مراکز آموزشی و اماکن مربوط به شورا و انجمن اسلامی و بسیج کارگران، ورزشگاه و وسایل ایاب و ذهاب و نظایر آنها جزء کارگاه می‌باشند.

ماده ۵: کلیه کارگران، کارفرمایان، نمایندگان آنان و کارآموزان و نیز کارگاه‌ها مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

ماده ۶: بر اساس بند چهار اصل چهل و سوم و بند شش اصل دوم و اصول نوزدهم، بیستم و بیست و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اجبار افراد به کار معین و بهره‌کشی از دیگری ممنوع و مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند این‌ها سبب امتیاز نخواهند بود و همه افراد اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و هرکس حق دارد شغلی را که به آن مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست برگزیند. بر اساس بند چهار اصل چهل و سوم و بند شش اصل دوم و اصول نوزدهم، بیستم و بیست و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اجبار افراد به کار معین و بهره‌کشی از دیگری ممنوع و مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند این‌ها سبب امتیاز نخواهند بود و همه افراد اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و هرکس حق دارد شغلی را که به آن مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست برگزیند.

فصل ۲: قرارداد کار

۲-۱- تعریف قرارداد کار و شرایط اساسی انعقاد آن

ماده ۷: قرارداد کار عبارتست از قرارداد کتبی یا شفاهی که به موجب آن کارگر در قبال دریافت حق السعی کاری را برای مدت موقت یا مدت، غیرموقت برای کارفرما انجام می‌دهد.

تبصره ۱: در کارهایی که طبیعت آنها جنبه مستمر دارد، در صورتی که مدتی در قرارداد ذکر نشود، قرارداد دائمی تلقی می‌شود. در کارهایی که طبیعت آنها جنبه مستمر دارد، در صورتی که مدتی در قرارداد ذکر نشود، قرارداد دائمی تلقی می‌شود.

ماده ۸: شروط مذکور در قرارداد کار یا تغییرات بعدی آن در صورتی نافذ خواهد بود که برای کارگر مزایایی کمتر از امتیازات مقرر در این قانون منظور ننماید.

ماده ۹: برای صحت قرارداد کار در زمان بستن قرارداد رعایت شرایط ذیل الزامی است: الف - مشروعیت مورد قرارداد ب - معین بودن موضوع قرارداد ج - عدم ممنوعیت قانونی و شرعی طرفین در تصرف اموال یا انجام کار مورد نظر.

تبصره ۱: اصل بر صحت کلیه قراردادهای کار است، مگر آنکه بطلان آنها در مراجع ذیصلاح به اثبات برسد. ماده ۱۰: قرارداد کار علاوه بر مشخصات دقیق طرفین، باید حاوی موارد ذیل باشد: الف - نوع کار یا حرفه یا وظیفه ای که کارگر باید به آن اشتغال یابد. ب - حقوق یا مزد مبنا و لواحق آن ج - ساعات کار، تعطیلات و مرخصی‌ها د- محل انجام کار ه - تاریخ انعقاد قرارداد و- مدت قرارداد، چنانچه کار برای مدت معین باشد. ز- موارد دیگری که عرف و عادت شغل یا محل، ایجاب نماید.

تبصره ۱: در مواردی که قرارداد کار کتبی باشد قرارداد در چهار نسخه تنظیم می‌گردد که یک نسخه از آن به اداره کار محل و یک نسخه نزد کارگر و یک نسخه نزد کارفرما و نسخه دیگر در اختیار شورای اسلامی کار و در کارگاه‌های فاقد شورا در اختیار نماینده کارگر قرار می‌گیرد.

ماده ۱۱: طرفین می‌توانند با توافق یکدیگر مدتی را به نام دوره آزمایشی کار تعیین نمایند. در خلال این دوره هر یک از طرفین حق دارد، بدون اخطار قبلی و بی آنکه الزام به پرداخت خسارت داشته باشد، رابطه کار را قطع نماید. در صورتی که قطع رابطه کار از طرف کارفرما باشد وی ملزم به پرداخت حقوق تمام دوره آزمایشی خواهد بود و چنانچه کارگر رابطه کار را قطع نماید کارگر فقط مستحق دریافت حقوق مدت انجام کار خواهد بود.

تبصره ۱: مدت دوره آزمایشی باید قرارداد کار مشخص شود. حداکثر این مدت برای کارگران ساده و نیمه ماهر یکماه و برای کارگران ماهر و دارای تخصص سطح بالا سه ماه می‌باشد.

ماده ۱۲: هر نوع تغییر حقوقی در وضع مالکیت کارگاه، از قبیل فروش یا انتقال به هر شکل، تغییر نوع تولید، ادغام در موسسه دیگر، ملی شدن کارگاه، فوت مالک و امثال اینها، در رابطه قراردادی کارگرانی که قراردادشان قطعیت یافته است موثر نمی‌باشد و کارفرمای جدید، قائم مقام تعهدات و حقوق کارفرمای سابق خواهد بود.

ماده ۱۳: در مواردی که کار از طریق پیمان انجام می‌یابد، پیمان دهنده مکلف است صرفاً با پیمانکاران مورد تأیید وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی قرارداد منعقد و در قرارداد پیمانکار را متعهد به اجرای این قانون و سایر مقررات مرتبط در مورد کارگران خود نماید. صلاحیت پیمانکاران از حیث رعایت این قوانین و مقررات تبعی آن طبق ضوابطی که با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی می‌رسد، بررسی می‌شود.

تبصره ۱: مطالبات کارگر جزء دیون ممتازه بوده و کارفرمایان موظف می‌باشند بدهی پیمانکاران به کارگران را برابر رای مراجع حل اختلاف از محل مطالبات پیمانکار، و در صورت عدم تکافوی مطالبات از محل ضمانت حسن انجام کار، پرداخت نمایند.

تبصره ۲: چنانچه مقاطعه دهنده برخلاف ترتیب فوق به انعقاد قرارداد با مقاطعه کار بپردازد و یا قبل از پایان ۴۵ روز از تحویل موقت، تسویه حساب نماید، مکلف به پرداخت دیون مقاطعه کار در قبال کارگران خواهد بود.

۲-۲- تعلیق قرارداد کار

ماده ۱۴: چنانچه به واسطه امور مذکور در مواد آتی انجام تعهدات یکی از طرفین موقتاً متوقف شود، قرارداد کار به حال تعلیق در می‌آید و پس از رفع آن‌ها قرارداد کار با احتساب سابقه خدمت (از لحاظ بازنشستگی و افزایش مزد) به حالت اول برمی‌گردد.

تبصره ۱: مدت خدمت نظام وظیفه (ضرورت، احتیاط و ذخیره) و همچنین مدت شرکت داوطلبانه کارگران در جبهه، جزء سوابق خدمت و کار آنان محسوب می‌شود.

ماده ۱۵: در موردی که به واسطه قوه قهریه و یا بروز حوادث غیرقابل پیش بینی که وقوع آن از اراده طرفین خارج است، تمام یا قسمتی از کارگاه تعطیل شود و انجام تعهدات کارگر یا کارفرما بطور موقت غیرممکن گردد، قراردادهای کار با کارگران تمام یا آن قسمت از کارگران که تعطیل می‌شود به حال تعلیق در می‌آید تشخیص موارد فوق با وزارت کار و امور اجتماعی است.

ماده ۱۶: قرارداد کارگرانی که مطابق این قانون از مرخصی تحصیلی و یا دیگر مرخصی‌های بدون حقوق یا مزد استفاده می‌کنند، در طول مرخصی و به مدت دو سال به حال تعلیق در می‌آید.

تبصره ۱: مرخصی تحصیلی برای دو سال دیگر قابل تمدید است.

ماده ۱۷: قرارداد کارگری که توقیف می‌گردد و توقیف وی منتهی به حکم محکومیت نمی‌شود در مدت توقیف به حال تعلیق در می‌آید و کارگر پس از رفع توقیف به کار خود باز می‌گردد.

تبصره: چنانچه توقیف کارگر منجر به مجازات سه ماه حبس یا بیشتر شود کارفرما می‌تواند قرارداد کارگر را با پرداخت حق سنوات به ازای هر سال سابقه کار معادل یک ماه آخرین حقوق، فسخ نماید. در صورت مجازات کمتر از میزان فوق یا سایر مجازات‌ها، کارگر بدون دریافت حق السعی به کار سابق باز می‌گردد.

ماده ۱۸: چنانچه توقیف کارگر به سبب شکایت کارفرما باشد و این توقیف در مراجع حل اختلاف منتهی به حکم محکومیت نگردد، مدت آن جزء سابقه خدمت کارگر محسوب می‌شود و کارفرما مکلف است علاوه بر جبران ضرر و زیان وارده که مطابق حکم دادگاه به کارگر می‌پردازد، مزد و مزایای وی را نیز پرداخت نماید.

تبصره ۱: کارفرما مکلف است تا زمانی که تکلیف کارگر از طرف مراجع مذکور مشخص نشده باشد، برای رفع احتیاجات خانواده وی، حداقل پنجاه درصد از حقوق ماهیانه او را به طور علی‌الحساب به خانواده‌اش پرداخت نماید.

ماده ۱۹: در دوران خدمت نظام وظیفه قرارداد کار به حالت تعلیق در می‌آید، ولی کارگر باید حداکثر تا دو ماه پس از پایان خدمت به کار سابق خود برگردد و چنانچه شغل وی حذف شده باشد در شغلی مشابه آن به کار مشغول می‌شود.

ماده ۲۰: در هر یک از موارد مذکور در مواد ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۹ چنانچه کارفرما پس از رفع حالت تعلیق از پذیرفتن کارگر خودداری کند، این عمل در حکم اخراج غیرقانونی محسوب می‌شود و کارگر حق دارد ظرف مدت ۳۰ روز به هیات تشخیص مراجعه نماید (در صورتی که کارگر عذر موجه نداشته باشد) و هرگاه کارفرما نتواند ثابت کند که نپذیرفتن کارگر مستند به دلایل موجه بوده است، به تشخیص هیات مزبور مکلف به بازگرداندن کارگر به کار و پرداخت حقوق یا مزد وی از تاریخ مراجعه به کارگاه می‌باشد و اگر بتواند آن را اثبات کند به ازاء هر سال سابقه کار ۴۵ روز آخرین مزد به وی پرداخت نماید.

تبصره ۱: چنانچه کارگر بدون عذر موجه حداکثر ۳۰ روز پس از رفع حالت تعلیق، آمادگی خود را برای انجام کار به کارفرما اعلام نکند و یا پس از مراجعه و استنکاف کارفرما، به هیات تشخیص مراجعه ننماید، مستعفی شناخته می‌شود که در این صورت کارگر مشمول اخذ حق سنوات بازاء هر سال یکماه آخرین حقوق خواهد بود.

۲-۳- خاتمه قرارداد کار

ماده ۲۱: قرارداد کار به یکی از طرق زیر خاتمه می‌یابد: الف - فوت کارگر ب - بازنشستگی کارگر ج - از کارافتادگی کلی کارگر د - انقضاء مدت در قراردادهای کار با مدت موقت و عدم تجدید صریح یا ضمنی آن ز - توافق بین کارگر و کارفرما ح - کاهش تولید و تغییرات ساختاری که در اثر الزام قوانین و مقررات یا شرایط اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و یا لزوم تغییرات گسترده در فناوری منجر به تعطیلی تمام و یا بخشی از کار شود ط - فسخ قرارداد با تصمیم کمیته انضباطی کارگاه ه - پایان کار در قراردادهایی که مربوط به کار معین است و - استعفای کارگر

تبصره ۱: کارگری که استعفا می‌کند موظف است یکماه به کار خود ادامه داده و بدو استعفای خود را کتبا به کارفرما اطلاع دهد و در صورتیکه حداکثر ظرف مدت ۱۵ روز انصراف خود را کتبا به کارفرما اعلام نماید استعفای وی منتفی تلقی می‌شود و کارگر موظف است رونوشت استعفا و انصراف از آن را به شورای اسلامی کارگاه و یا انجمن صنفی و یا نماینده کارگران تحویل دهد.

تبصره ۲: موارد مذکور در بند «ز» در کارگاه‌های بیش از پنجاه نفر کارگر باید به تأیید اکثریت هیئتی مرکب از استاندار یا معاون وی، مدیر کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی، مدیر کل دستگاه صادر کننده مجوز کارگاه، نماینده صندوق بیمه‌ای ذی‌ربط، رییس کل دادگستری، نماینده تشکل کارگری حائز اکثریت استان، نماینده تشکل کارفرمایی استان، نماینده کارگران کارگاه و کارفرما یا نماینده تام‌الاختیار وی برسد. چنانچه به تشخیص هیئت مذکور تمام یا بخشی از کار تعطیل شود به همان نسبت مشمول مقررات بیمه بیکاری می‌شود.

ماده ۲۲: در پایان کار، کلیه مطالباتی که ناشی از قرارداد کار و مربوط به دوره اشتغال کارگر در موارد فوق است، به کارگر و در صورت فوت او به وارث قانونی وی پرداخت خواهد شد.

تبصره ۱: تا تعیین تکلیف وراثت قانونی و انجام مراحل اداری و برقراری مستمری صندوق بیمه‌ای ذی‌ربط موظف است نسبت به پرداخت حقوق متوفی به میزان آخرین حقوق دریافتی، به طور علی‌الحساب و به مدت سه ماه به عائله تحت تکلف وی اقدام نماید.

ماده ۲۳: در صورت خاتمه قرارداد کار به علت توافق بین کارگر و کارفرما و یا فسخ قرارداد با تصمیم کمیته انضباطی کارگاه باید بر اساس آخرین مزد کارگر به نسبت کارکرد به ازای هر سال سابقه کار حق سنوات به میزان سی روز مزد به کارگر پرداخت نماید.

ماده ۲۴: در صورت خاتمه قرارداد کار، کار معین یا مدت موقت، کارفرما مکلف است به نسبت مدت کارکرد برای هر سال سابقه، اعم از متوالی یا متناوب بر اساس آخرین حقوق مبلغی معادل یکماه مزد به عنوان مزایای پایان کار به کارگر پرداخت نماید.

ماده ۲۴ مکرر: کارفرمایان موظفند حق سنوات کارگران دارای قرارداد موقت یا غیر موقت (دائم) را به حساب‌های سپرده بلند مدت که نزد بانک‌ها یا مؤسسات مالی و اعتباری مورد تأیید شورای عالی کار به نام کارگر افتتاح می‌شود واریز کنند کارفرما می‌تواند حق سنوات را به صورت ماهانه، فصلی یا سالانه در پایان کار واریز نماید. کارگر جز در موارد پیش بینی شده در آیین نامه اجرایی این ماده صرفاً در زمان بازنشستگی یا از کارافتادگی کلی مجاز به برداشت از این حساب خواهد بود. آیین نامه اجرایی ماده با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۲۵: هرگاه قرارداد کار برای مدت موقت و یا برای انجام کار معین، منعقد شده باشد هیچ‌یک از طرفین به تنهایی حق فسخ آن را ندارد، مگر در موارد موضوع بند و ماده (۲۷) این قانون.

ماده ۲۶: هر نوع تغییر عمده در شرایط کار که بر خلاف قرارداد کار و یا عرف معمول کارگاه و یا محل کار باشد در صورت عدم توافق طرفین پس از اعلام موافقت کتبی اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی محل قابل اجرا است. در صورت بروز اختلاف رای هیات حل اختلافات قطعی و لازم‌الاجرا است.

تبصره - مصادیق تغییر عمده و سایر موارد مرتبط با این ماده به موجب آیین نامه ای خواهد بود که توسط شورای عالی کار تدوین و به تصویب وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۲۷: تخلفات کارگران در کمیته انضباطی کارگاه مطرح و در مورد آن تصمیم گیری خواهد شد. در صورتی که کارگاه فاقد کمیته انضباطی باشد موضوع مستقیماً در مراجع حل اختلاف مطرح و رسیدگی خواهد شد.

تبصره: مقررات مربوط به موارد قصور، تدوین و تصویب آیین نامه انضباطی و چگونگی تشکیل، ترکیب و رسیدگی کمیته انضباطی کارگاه ها با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۲۸: اعضای هیات مدیره انجمن صنفی کارگران و کانون‌های مربوط به نمایندگان قانونی کارگران و اعضای شورای اسلامی کار و همچنین داوطلبان واجد شرایط انجمن‌های صنفی کارگران و نمایندگان کارگران و شوراهای اسلامی کار در مراحل انتخاب قبل از اعلام نظر قطعی هیات تشخیص (موضوع ماده ۲۲) قانون تشکیل شوراهای اسلامی کار - مصوب ۱۳۶۳) و رای قطعی مراجع حل اختلاف، به اعتبار قرارداد کار کماکان به فعالیت خود در همان واحد ادامه داده و مانند سایر کارگران مشغول به کار و انجام وظایف و امور محوله خواهند بود.

تبصره: هیات تشخیص و هیات حل اختلاف پس از دریافت شکایت در مورد اختلاف بین نماینده یا نمایندگان قانونی کارگران و کارفرما، فوراً و خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و نظر نهایی خود را اعلام خواهند داشت. در هر صورت هیات حل اختلاف موظف است ظرف یک ماه از تاریخ دریافت شکایت به موضوع رسیدگی نماید.

۲-۴- جبران خسارت از هر قبیل و پرداخت مزایای پایان کار

ماده ۲۹: در صورتیکه بنا به تشخیص مرجع حل اختلاف کارفرما، موجب تعلیق قرارداد از ناحیه کارگر شناخته شود کارگر استحقاق دریافت حق السعی ایام تعلیق را خواهد داشت و کارفرما مکلف است کارگر تعلیقی از کار را به کار سابق وی باز گرداند.

ماده ۳۰: چنانچه کارگاه بر اثر قوه قهریه (زلزله، سیل و امثال این‌ها) و یا حوادث غیرقابل پیش بینی (جنگ و نظایر آن) تعطیل گردد و کارگران آن بیکار شوند پس از فعالیت مجدد کارگاه، کارفرما مکلف است کارگران بیکار شده را در همان واحد بازسازی شده و مشاغلی که در آن بوجود می‌آید به کار اصلی بگمارد.

تبصره ۱: دولت مکلف است با توجه به اصل بیست و نهم قانون اساسی و با استفاده از درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم و نیز از طریق ایجاد صندوق بیمه بیکاری نسبت به تأمین معاش کارگران بیکار شده کارگاه‌های موضوع ماده ۴ این قانون و با توجه به بند ۲ اصل چهل و سوم قانون اساسی امکانات لازم را برای اشتغال مجدد آنان فراهم نماید.

ماده ۱۱۱: مستمری از کارافتادگی کلی و مستمری بازنشستگی و مجموع مستمری بازماندگان در هر حال نباید از حداقل مزد کارگر عادی کمتر باشد.

ماده ۱۱۲: بیمه شدگانی که به موجب این قانون مستمری یا کمک نقدی دیگری از سازمان دریافت می‌کنند نسبت به وجوه دریافتی از پرداخت هرگونه مالیات معاف می‌باشند.

ماده ۱۱۳: کلیه کارکنان سازمان از لحاظ پرداخت مالیات و عوارض بر حقوق و مزایا مانند مستخدمین رسمی دولت خواهند بود.

ماده ۱۱۴: ضوابط سنی و مدت خدمت برای احتساب مستمری بازنشستگی کارکنان سازمان قبل از موعد مقرر تابع ضوابط و مقررات قانون استخدام کشوری و تغییرات و اصلاحات بعدی آن خواهد بود. حقوق بازنشستگی این افراد برابر با متوسط حقوق و مزایای دریافتی دو سال آخر خدمت که مأخذ پرداخت حق بیمه بوده است می‌باشد.

ماده ۱۱۵: افرادی که تا تاریخ تصویب این قانون طبق قوانین سابق بیمه‌های اجتماعی مستمری در حق آنان برقرار شده است مستمری خود را از سازمان دریافت خواهند داشت. مفاد ماده ۹۶ در مورد مشمولین این ماده نیز رعایت خواهد شد.

ماده ۱۱۶: سوابق پرداخت حق بیمه افراد بیمه‌شده از نظر تعهدات مذکور در ماده یک این قانون نزد شرکت سهامی بیمه ایران، بنگاه رفاه اجتماعی صندوق تعاون و بیمه کارگران و سازمان بیمه‌های اجتماعی و همچنین افرادی که بیمه اختیاری بوده‌اند برای استفاده از مزایای مذکور در این قانون جزء سابقه آنان محسوب خواهد شد مشروط بر اینکه:

- ۱- کارگاه یا مؤسسه‌ای که بیمه‌شده در آن به کار اشتغال داشته است کارگران و کارمندان خود را نزدیکی از مؤسسات مذکور بیمه نموده باشد و اشتغال بیمه‌شده نیز در آن کارگاه یا مؤسسه مسلم باشد.
- ۲- کمک مورد تقاضا در قانونی که حق بیمه به موجب آن پرداخت گردیده پیش‌بینی شده باشد.

ماده ۱۱۷: میزان حق بیمه روستائیان مشمول قانون بیمه‌های اجتماعی روستائیان و ترتیب وصول آن و انواع کمک‌های قانونی و منابع مالی تأمین هزینه‌های مربوط به بیمه‌شدگان روستایی به موجب آئین‌نامه‌ای، خواهد بود که به پیشنهاد وزارت رفاه اجتماعی به تصویب کمیسیون‌های مربوط مجلسین می‌رسد. تا زمان تصویب آئین‌نامه مذکور، مقررات و آئین‌نامه‌های موجود قانون بیمه‌های اجتماعی روستائیان به قوت خود باقی است.

ماده ۱۱۸: از تاریخ اجرای این قانون، قانون بیمه‌های اجتماعی مصوب ۱۳۳۹ و اصلاحیه‌های آن و قانون افزایش مستمری‌های بعضی از مستمری‌بگیران مشمول قانون بیمه‌های اجتماعی، قانون تأمین آموزش فرزندان کارگر و سایر قوانینی که با این قانون مغایرت دارد ملغی است.

تبصره ۱: کلیه تعهدات مالی و اموال و دارائی صندوق تأمین آموزش فرزندان کارگر به سازمان منتقل می‌شود.

تبصره ۲: کارکنان صندوق تأمین آموزش فرزندان کارگر به سازمان منتقل و تابع مقررات و نظامات استخدامی سازمان خواهند بود.

تبصره ۳: آئین‌نامه‌های اجرائی قانون سابق بیمه‌های اجتماعی که با این قانون مغایرت نداشته باشد تا زمان تنظیم و تصویب آئین‌نامه‌های اجرائی این قانون قابل اجرا است.

آیین نامه نحوه تسلیم صورت مزد، میزان و نحوه پرداخت حق بیمه کارکنان شاغل در طرح‌های عمرانی

مصوب ۱۳۶۳/۱۲/۸ شورای عالی تأمین اجتماعی و اصلاحیه مصوب (۱۳۶۴/۶/۶)

تصویب‌نامه مورخ ۶۲/۷/۱۴ هیأت وزیران مقرر می‌دارد: «آیین‌نامه نحوه تسلیم صورت مزد، میزان و نحوه پرداخت حق بیمه کارکنان شاغل در طرح‌های عمرانی، موضوع مصوبات یک‌صد و بیست و نهمین و یک‌صد و چهل و سومین جلسه شورای عالی تأمین اجتماعی را تأیید و مقرر نمودند کلیه دستگاه‌های اجرایی مطابق آیین‌نامه مزبور عمل کنند. اصلاحاتی که در آینده ضرورت یابد با تصویب شورای عالی تأمین اجتماعی لازم‌الاجرا خواهد بود».

فصل اول: قراردادهای پیمانکاران

ماده ۱: حق بیمه کارکنان شاغل در پیمان‌هایی که بر اساس فهارس پایه وزارت برنامه‌بودجه منعقدشده یا می‌شوند و تمام یا قسمتی از اعتبار آن از محل اعتبارات عمرانی تأمین می‌گردد مشمول این آیین‌نامه خواهد بود.

ماده ۲: پیمانکاران مشمول این آیین‌نامه مکلف‌اند طبق مقررات ماده ۳۹ قانون تأمین اجتماعی و آیین‌نامه مربوطه، صورت مزد ماهانه کارکنان شاغل در هر پیمان را حداکثر تا آخرین روز ماه بعد تهیه و پس از تأیید ناظر مقیم یا دستگاه نظارت یا دستگاه اجرایی به واحدهای سازمان تأمین اجتماعی تسلیم و رسید موردنیاز جهت ارائه به کارفرما موضوع تبصره این ماده را دریافت نمایند.

تبصره ۱: تأیید صورت مزد ماهانه دستگاه نظارت و دستگاه اجرایی رافع مسئولیت پیمانکار در مورد صحت و سقم صورت مزد از نظر تعداد و مبلغ و دستمزد روزهای کارکرد نخواهد بود.

تبصره ۲: صدور دستور پرداخت توسط دستگاه اجرایی و پرداخت هر صورت‌وضعیت به پیمانکار موقوف به تسلیم رسید دریافت صورت مزد ماه‌های قبل کارکنان شاغل پیمانکار توسط سازمان تأمین اجتماعی و رعایت سایر مقررات این آیین‌نامه می‌باشد. (اصلاحی به‌موجب مصوبه مورخ ۱۳۶۴/۶/۶ شورای عالی تأمین اجتماعی)

تبصره ۳: سازمان تأمین اجتماعی مکلف است پس از دریافت صورت مزد موضوع ماده ۲ بلافاصله رسید لازم را تهیه و تحویل پیمانکار نماید.

ماده ۳: حق بیمه پیمان‌هایی که از تاریخ ۱۳۶۳/۴/۱۶ منعقدشده یا می‌شوند مقطوعاً به میزان ۶٪ کارکرد پیمانکار تعیین می‌گردد که به شرح ماده ۴ توسط ذی‌حسابی‌ها به حساب سازمان تأمین اجتماعی واریز می‌شود. (اصلاحی ۱۳۶۴/۶/۶ شورای عالی تأمین اجتماعی)

ماده ۴: از هر صورت‌وضعیت معادل ۱/۶ درصد حق بیمه سهم کارکنان پیمانکار کسر و معادل ۴/۴ درصد مبلغ صورت‌وضعیت نیز بابت حق بیمه سهم کارفرما از محل اعتبار طرح مربوطه برداشت‌شده و مجموعاً مبالغ مربوط بلافاصله به حساب سازمان تأمین اجتماعی واریز می‌گردد.

ماده ۵: پیمان‌هایی که قبل از تاریخ ۱۳۶۳/۴/۱۶ تحویل موقت گردیده و تا تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه مفاصا حساب مربوط به آن صادر شده است، کسر ۳/۲ درصد از صورت‌وضعیت‌های پیمانکار و پرداخت آن در وجه سازمان تأمین اجتماعی به منزله رقم قطعی حق بیمه قرارداد تلقی می‌گردد.

تبصره: استرداد مابه‌التفاوت رقم ۳/۲٪ تا ۵٪ (۱/۸٪) مکسوره از صورت‌وضعیت‌های پیمانکار موکول به تسلیم صورت‌های مزد کارکنان شاغل در دوره اجرای پیمان به سازمان تأمین اجتماعی خواهد بود.

ماده ۶: حق بیمه پیمان‌هایی که قبل از تاریخ ۱۳۶۳/۴/۱۶ منعقد و کار اجرایی آن از تاریخ مزبور ادامه داشته است برای صورت‌وضعیت‌های تسلیم‌شده تا تاریخ ۱۳۶۳/۴/۱۶ به میزان ۳/۲ درصد کارکرد پیمانکار و جهت صورت‌وضعیت‌های از تاریخ مذکور به میزان ۶٪ (شش درصد) کارکرد پیمانکار مقطوعاً تعیین می‌گردد که به شرح زیر توسط ذی‌حسابی‌ها به حساب سازمان تأمین اجتماعی واریز می‌شود.

الف - حق بیمه ۳/۲ درصد مذکور در این ماده از هر صورت‌وضعیت پیمانکار کسر و در وجه سازمان تأمین اجتماعی پرداخت می‌گردد.

ب - بابت حق بیمه ۶ درصد مذکور در این ماده از هر صورت‌وضعیت پیمانکار معادل ۳/۲ درصد کسر و معادل ۲/۸ درصد مبلغ صورت‌وضعیت نیز از محل اعتبار طرح مربوط برداشت شده و مجموعاً مبالغ مربوط، بلافاصله به حساب سازمان تأمین اجتماعی واریز می‌گردد.

ماده ۷: قراردادهایی که در فاصله ۱۳۶۳/۴/۱۶ تا تاریخ ابلاغ بخشنامه شماره ۹۰۵۵:۱/۵۴/۲۵۱۰ وزارت برنامه‌بودجه با ضرایب بالاسری متفاوت با ضرایب تعیین‌شده در بخشنامه مذکور منعقد گردیده و پیمانکار فرم موضوع بند ۷ بخشنامه شماره ۲۵۱۰ را تأیید ننموده است، پیمان با همان ضریب مندرج در قرارداد ادامه یافته و برحسب آن که ضریب بالاسری بر اساس بخشنامه شماره ۱۶۵۲۰:۱/۵۴/۶۹۰۰ مورخ ۱۳۶۰/۱۲/۲۰ وزارت برنامه‌بودجه یا غیرآزان تعیین شده باشد به ترتیب مشمول بند (ب) ماده ۶ یا ماده ۳ و همچنین سایر مفاد این آیین‌نامه خواهند بود.

ماده ۸: پرداخت هر یک از صورت‌وضعیت‌های آتی موضوع ماده ۶ موکول به اجرای مقررات ماده ۲ آیین‌نامه خواهد بود.

تبصره: در مورد کارکردهای قبل از تاریخ ۱۳۶۳/۴/۱۶، پیمانکاران بایستی حداکثر ظرف مدت ۲ ماه از تاریخ ابلاغ آیین‌نامه صورت‌های مزد گذشته خود را تهیه (در صورتی که قبلاً تهیه ننموده‌اند) و در صورت عدم دسترسی به ناظر مقیم وقت مستقیماً صورت‌های مزد مذکور را به سازمان تأمین اجتماعی تسلیم نموده و ظرف همین مدت تکلیف پرداخت حق بیمه صورت‌وضعیت‌های گذشته را روشن نمایند.

در حال پرداخت دومین صورت‌وضعیت ارسالی پیمانکار بعد از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه از طرف ذی‌حسابی‌ها موکول به رعایت موارد زیر خواهد بود:

الف - تسلیم رسید به سازمان تأمین اجتماعی در مورد دریافت صورت‌های مزد گذشته از طرف پیمانکار.
ب - مشخص نمودن وضعیت کسورات حق بیمه صورت‌وضعیت‌های گذشته توسط ذی‌حسابی و در صورت عدم پرداخت، تأدیه آن به سازمان تأمین اجتماعی.

ماده ۹: پرداخت صورت‌وضعیت قطعی پیمان‌های فصل اول این آیین‌نامه موکول به تسلیم گواهی سازمان تأمین اجتماعی مبنی بر دریافت صورت‌های مزد ارسالی پیمانکار و همچنین وصول حق بیمه‌های مکسوره از صورت‌وضعیت‌ها خواهد بود.

سازمان تأمین اجتماعی مکلف است ظرف مدت ۱۵ روز از تاریخ دریافت استعلام ذی‌حسابی‌ها گواهی فوق را تهیه و صادر نماید چنانچه مدارک لازم برای صدور گواهی مذکور به سازمان تسلیم نشده باشد سازمان مکلف است ظرف مدت ۱۵ روز از تاریخ دریافت استعلام فوق موضوع را به ذی‌حسابی اعلام نماید. عدم پاسخ در انقضای مدت مزبور به منزله صدور گواهی فوق تلقی شده و پرداخت صورت‌وضعیت قطعی پیمانکار بلامانع است. (اصلاحی مورخ ۱۳۶۴/۶/۶)

تبصره: میزان حق بیمه مکسوره در مواد ۳ و ۴ و ۵ و ۶ به‌عنوان حق بیمه قطعی هر قرارداد بوده و با پرداخت آن و رعایت سایر شرایط این آیین‌نامه (به‌استثنای آن قسمت از حق بیمه‌هایی که پرداخت آن به عهده وزارت برنامه‌وبودجه محول گردیده) به‌عنوان مفاصا حساب هر قرارداد تلقی می‌گردد (تبصره اصلاحی مورخ ۱۳۶۴/۶/۶)

ماده ۱۰: پیمانکاران موضوع این فصل مکلف‌اند صورت مزد کارکنان دفتر مرکزی خود را کماکان طبق مقررات قانون تأمین اجتماعی تهیه و به انضمام حق بیمه مربوط و به‌طور جداگانه به شعبه تأمین اجتماعی حوزه عملکرد دفتر مرکزی تسلیم و پرداخت نمایند.

ماده ۱۱: قراردادهایی که بدون استفاده از فهارس پایه و یا از محل اعتبارات جاری و یا سایر منابع تأمین و منعقد می‌گردند مشمول مفاد این آیین‌نامه نبوده و پرداخت حق بیمه طبق مقررات سازمان تأمین اجتماعی خواهد بود.

فصل دوم: قراردادهای مهندسان مشاور

ماده ۱۲: حق بیمه کارکنان شاغل مهندسان مشاور و کارشناسان در پیمان‌های موضوع طرح‌های عمرانی که تمام یا قسمتی از اعتبار آن از محل اعتبارات عمرانی تأمین و قرارداد آن بر اساس ضوابط طرح‌های عمرانی منعقدشده یا می‌شوند مشمول مقررات این فصل از آیین‌نامه خواهد بود.

ماده ۱۳: مهندسان مشاور و کارشناسان مشمول این آیین‌نامه مکلف‌اند طبق ماده ۳۹ قانون تأمین اجتماعی و آیین‌نامه مربوطه، صورت مزد ماهانه کارکنان شاغل در دفتر مرکزی و همچنین نظارت کارگاهی در هر قرارداد را حداکثر تا آخرین روز ماه بعد تهیه و پس از تأیید کارفرما (مورد کارکنان نظارت کارگاهی) به سازمان تأمین اجتماعی ارائه و رسید موردنیاز را جهت تسلیم به کارفرما دریافت دارند.

صدور دستور پرداخت توسط دستگاه اجرایی و پرداخت صورتحساب همراه یا هر قسط به مهندس مشاور و کارشناس موکول به تسلیم رسید صورت مزد کارکنان شاغل در قرارداد منعقد شده برای مدت مذکور می‌باشد. (اصلاحی مورخ ۱۳۶۴/۶/۶)

ماده ۱۴: حق بیمه قراردادهای مهندسان مشاور و یا کارشناس آن‌که بعد از تاریخ ۱۳۶۳/۴/۱۶ منعقد شده و یا می‌شوند مقطوعاً به میزان ۱۴٪ حق‌الزحمه مهندسان مشاور و یا کارشناسان تعیین که به شرح ماده ۱۵ توسط ذی‌حسابی‌ها به حساب سازمان تأمین اجتماعی واریز می‌شود. (اصلاحی مورخ ۱۳۶۴/۶/۶)

ماده ۱۵: از هر صورت‌حساب مهندس مشاور و یا کارشناس معادل ۳/۶ درصد بابت حق بیمه سهم کارکنان مهندس مشاور و یا کارشناس کسر و معادل ۱۰/۴ درصد نیز بابت حق بیمه سهم کارفرما از محل اعتبار طرح مربوط برداشت و مبالغ مربوط مجموعاً بلافاصله به حساب سازمان تأمین اجتماعی واریز می‌گردد.

ماده ۱۶: حق بیمه قراردادهای مهندسان مشاور و یا کارشناس آن‌که قبل از تاریخ ۱۳۶۳/۴/۱۶ منعقد گردیده‌اند و تا تاریخ ابلاغ این اصلاحیه مفصلاً حساب آن صادر نشده است، به شرح زیر به حساب سازمان تأمین اجتماعی واریز می‌گردد. (اصلاحی مورخ ۱۳۶۴/۶/۶)

الف - حق بیمه مربوط به صورت‌حساب‌هایی که قبل از تاریخ ۱۳۶۳/۴/۱۶ تسلیم گردیده باشد برای عملکرد قبل از فروردین‌ماه ۱۳۵۷ طبق مقررات تأمین اجتماعی و برای عملکرد از فروردین‌ماه ۱۳۵۷ به بعد مقطوعاً به میزان ۳ درصد صورتحساب تعیین می‌گردد که از هر صورتحساب مهندس مشاور و یا کارشناس کسر و در وجه سازمان تأمین اجتماعی پرداخت می‌شود و در مورد پرداخت مابه‌التفاوت موضوع بند ۳ مصوبه شماره ۱۷۱۵ شت مورخ ۱۳۵۷/۳/۲۰ شورای عالی تأمین اجتماعی نیز مطابق قسمت آخر ماده ۲۴ آیین‌نامه عمل خواهد شد.

ب - حق بیمه مربوط به صورتحساب‌هایی که از تاریخ ۱۳۶۳/۴/۱۶ تسلیم شده و یا می‌شوند مقطوعاً به میزان ۱۴ درصد صورتحساب تعیین می‌گردد که از هر صورتحساب مهندس مشاور و یا کارشناس معادل ۳ درصد کسر و معادل ۱۱ درصد صورتحساب نیز توسط ذی‌حسابی‌ها از اعتبار طرح برداشت و مجموعاً بلافاصله به حساب سازمان تأمین اجتماعی واریز می‌گردد.

ماده ۱۷: میزان حق بیمه مذکور در مواد ۱۴ و ۱۵ و ۱۶ به‌عنوان حق بیمه هر قرارداد بوده و با پرداخت آن و رعایت سایر شرایط این آیین‌نامه (به‌استثنای آن قسمت از حق‌بیمه‌هایی که پرداخت آن به عهده وزارت برنامه‌بودجه محول گردیده است) به‌عنوان مفصلاً حساب هر قرارداد تلقی می‌گردد. (اصلاحی مورخ ۱۳۶۴/۶/۶)

ماده ۱۸: پرداخت آخرین صورتحساب یا قسط هر قرارداد مهندسان مشاور یا کارشناسان موکول به گواهی سازمان تأمین اجتماعی مبنی بر دریافت صورت‌های مزد ارسالی و همچنین وصول حق بیمه‌های مکسوره از صورتحساب‌ها خواهد بود.

سازمان تأمین اجتماعی مکلف است ظرف مدت ۱۵ روز از تاریخ دریافت استعلام ذی‌حسابی گواهی فوق را تهیه و صادر نماید. چنانچه مدارک لازم برای صدور گواهی مذکور به سازمان تسلیم نشده باشد سازمان مکلف است ظرف

مدت ۱۵ روز از تاریخ دریافت استعلام فوق موضوع را به ذی‌حسابی‌ها اعلام نماید. عدم پاسخ در انقضای مدت مزبور به منزله صدور گواهی فوق تلقی شده و پرداخت آخرین صورتحساب یا قسط مهندس مشاور یا کارشناس بلامانع می‌باشد. (اصلاحی مورخ ۱۳۶۴/۶/۶)

فصل سوم: سایر موارد

ماده ۱۹: مقررات مربوط به قراردادهای بیست میلیون ریال و کمتر موضوع مصوبات مورخ ۱۳۶۱/۸/۱۸ و ۱۳۶۲/۱۱/۵ شورای عالی تأمین اجتماعی (بخشنامه شماره ۱۲۴ و ۱۲۴/۱ درآمد) برای کارکردهای تا پایان سال ۱۳۶۳ معتبر و از اول سال ۱۳۶۴ مشمول مقررات این آیین‌نامه خواهد بود.

ماده ۲۰: دستگاه‌های اجرایی مکلف‌اند یک نسخه از قراردادهای منعقد شده را بلافاصله جهت واحدهای سازمان تأمین اجتماعی ارسال نمایند.

ماده ۲۱: قراردادهایی که قبل از ابلاغ بخشنامه شماره ۳/۱۷۲۵۴/۲۷ مورخ ۶۳/۱۰/۱۷ وزارت امور اقتصادی و دارایی بر اساس مفاد ماده ۱۰ مصوبه ۸۹۱۲ مورخ ۱۳۶۳/۴/۱۶ هیأت وزیران نسبت به آن‌ها تسویه حساب به عمل آمده عیناً معتبر می‌باشد.

ماده ۲۲: قراردادهایی که پیمانکار و یا مشاور آن شرکت خارجی باشد از شمول ضوابط این آیین‌نامه مستثنی بوده و تابع مقررات سازمان تأمین اجتماعی خواهد بود.

ماده ۲۳: مفاد این ماده مربوط به تعداد فصول و مواد و تاریخ تصویب آن در شورای عالی تأمین اجتماعی می‌باشد. (این آیین‌نامه در ۳ فصل مشتمل بر ۲۳ ماده و ۶ تبصره در یک‌صد و بیست و نهمین جلسه شورای عالی تأمین اجتماعی مورخ ۶۳/۱۲/۸ به تصویب رسید)

ماده ۲۴: در صورتی که مابه‌التفاوت ناشی از افزایش حق بیمه صورت وضعیت و یا صورت حساب‌های تسلیم شده به کارفرما، در فاصله زمانی ۱۳۶۳/۴/۱۶ لغایت ۱۳۶۳/۱۲/۲۹ (که به موجب آیین‌نامه نحوه تسلیم صورت مزد میزان و نحوه پرداخت حق بیمه کارکنان شاغل در طرح‌های عمرانی ایجاد و پرداخت آن می‌بایستی از محل اعتبار طرح صورت گیرد) تا تاریخ ابلاغ این اصلاحیه پرداخت نشده و یا اصولاً پرداخت آن به تشخیص مجری طرح مربوط میسر نباشد، پرداخت آن به عهده وزارت برنامه و بودجه خواهد بود. سازمان تأمین اجتماعی مابه‌التفاوت موضوع این ماده را در سال‌های آتی هنگام تنظیم بودجه به وزارت برنامه و بودجه جهت پیش‌بینی اعتبار در لایحه بودجه منعکس می‌نماید. (الحاقی مورخ ۱۳۶۴/۶/۶)

ماده ۲۵: واریز حق بیمه‌های موضوع آیین‌نامه نحوه تسلیم صورت مزد میزان و نحوه پرداخت حق بیمه کارکنان شاغل در طرح‌های عمرانی و این اصلاحیه به حساب سازمان تأمین اجتماعی و تعهد وزارت برنامه و بودجه (موضوع ماده ۲۴ و قسمت آخر بند (الف) ماده ۱۶) با رعایت سایر شرایط آیین‌نامه مذکور و اصلاحیه آن در حکم مفاصا

جزوه دوم آمادگی آزمون اجرا عمران - ویژه آزمون دوره دوم ۱۳۹۷

حساب بوده و نگهداری ۵ درصد و آخرین قسط موضوع ماده ۳۸ قانون تأمین اجتماعی موردی ندارد. (الحاقی مورخ ۱۳۶۴/۶/۶).

دستورالعمل بیمه پروژه ها در قرارداد پیمانکاری

پیشگفتار

نظام فنی و اجرایی مصوب ۱۳۷۵ با نگرش تازه ای فرایند تهیه و اجرای طرح های عمرانی را مورد بررسی قرارداد و برای هر جزء از این فرایند راهکارهایی از زاویه تعیین صلاحیت، ارجاع کار، ارزشیابی عوامل و... ارائه نموده است. گرایش نظام فنی به خدمات بیمه اگرچه صورت گرفته است ولی در هر صورت، دریچه ای برای ورود به عرصه صنعت بیمه تلقی می گردد. «تضمین» بیشتر از زاویه تعامل صنعت ساخت و صنعت بیمه در جهان در عرصه های گوناگون وجود دارد و منافع ناشی از این تعامل چه در جهت حفظ و تعالی منافع ملی و چه در حفظ منافع صنعتی بسیار گسترده و با اهمیت است.

فارغ از تجربه جهانی، لازم است به واقعیت های ارتباط بین صنعت ساخت و صنعت بیمه توجه کنیم.

طبق تعریف، ماهیت صنعت بیمه: مدیریت خطر و مدیریت ریسک است و صنعت ساخت یا تهیه و اجرای طرح های عمرانی، در درون را جای داده است. «ریسک» و «خطر» خود مصادیق فراوانی از انواع و اقسام خطرها، سرمایه، نیروی انسانی، مصالح و ماشین آلات، پروژه ها و منافع طرح های ذینفع آن ها را تهدید می کند و طبیعتاً قوی ترین حلقه اتصال صنعت «ریسک» و «خطر» حفاظت آن ها در برابر خطرهای موجود دغدغه بسیار بزرگی است. بنابراین، مفهوم ساخت و صنعت بیمه است.

تاکنون به دلیل فقدان ظرفیت های مناسب در صنعت بیمه و نادیده گرفتن منافع بیمه از سوی مراجع تصمیم گیری طرح ها، تمام مخاطرات و ریسک های ناشی از تهیه و اجرای طرح های عمرانی را دولت پذیرفته است و حجم پوشش های بیمه ای مورد استفاده، در مقایسه با سرمایه و منافع که در معرض خطر قرار گرفته، بسیار ناچیز بوده و چنین رویکردی، باعث افزایش هزینه سرمایه گذاری کارهای عمرانی شده است.

با توجه به این که مرحله اجرا، پرمخاطره ترین مرحله از دوره عمر طرح می باشد، صنعت بیمه، نقش تعیین کننده ای در حفاظت از سرمایه گذاری طرح ها در این مرحله را داراست، دستورالعمل حاضر با مطالعه ضوابط بیمه در داخل کشور و سایر کشورها تدوین شده است تا در قراردادهای پیمانکاری مورد استفاده قرار گیرد.

کلیات

تهیه و اجرای طرح های عمرانی در دوره عمر خود، نیاز به انواع پوشش های بیمه ای دارند. دوره اجرا، یقیناً پرمخاطره ترین دوره عمر یک پروژه تلقی می گردد. بر این اساس، بر حسب منشاء بروز خسارت که می تواند ناشی از عملیات موضوع پیمان یا حوادث طبیعی، سرقت، آتش سوزی، مخاطرات ویژه و مانند آن باشد، می توان عملیات موضوع پیمان، ماشین آلات، مصالح پای کار، اجناس به کار برده شده در کار تأسیسات و املاک مجاور کارگاه (متعلق به صاحب کار)، اشخاص ثالث و اموال آن ها (T.P.L) و غیره را بیمه کرد و حدود غرامت، دریافتی را در هر مورد، و هزینه جایگزینی اموال و اشخاص تلف شده یا آسیب دیده را تعیین نمود.

حق بیمه مربوط به هر بیمه نامه، با توجه به چند عامل از جمله مبلغ قرارداد، جدول زمان بندی اجرایی عملیات، مدت قرارداد و نوع کار، محل اجرای کار، میزان غرامت مورد نظر و غیره به صورت متوسطی برای تمام مدت بیمه نامه تعیین می‌شود. در ضمن، ممکن است که ماده ای در بیمه نامه برای تعدیل شرایط پوشش و به تبع آن، تعدیل حق بیمه (A.C نیز) پیش بینی شود. مسئولیت مدنی در قبال اشخاص ثالث، معمولاً شامل کارکنان پیمانکار و کارفرما نمی‌گردد، و فقط مربوط به صدمه و خسارت اشخاص ثالث و اموال آنهاست که در اثر اجرای قرارداد و عملیات پیمان، متحمل زیان می‌شوند. در مورد کارکنان پیمانکار و کارفرما، چنانچه مقررات قانون کار و تأمین اجتماعی و مانند آن (که رعایت آن توسط پیمانکار اجباری است)، پوشش کافی و لازم را تأمین نکند و کارفرما یا پیمانکار خریداری پوشش‌های دیگری را لازم بدانند، این منظور می‌تواند از طریق خودداری بیمه های تکمیلی، مانند عمر و حوادث، عملی گردد.

دو طرف پیمان، باید نسبت به خطرهایی که هر یک در جریان کار و بر حسب قرارداد، جداگانه یا به اتفاق می‌پذیرند، و نیز توالی این خطرها، آگاهی کافی داشته باشند. به موجب عرف بین‌المللی، از جمله شرایط پیمان فیدیک، کارفرما باید نسبت به مخاطرات مستثنی شده، دقت خاص داشته باشد و آنها را با توجه به شرایط و ویژگی‌های کشور، دقیقاً بررسی کند.

هیچ کس مایل نیست برای چیزی که به آن نیاز دارد، بیش از آنچه لازم است پردازد و از این جهت، ممکن است کارفرما بخواهد بعضی مخاطرات را خود به عهده بگیرد. این گونه مخاطرات را مخاطرات استثناء شده می‌نامند و علی‌الاصول هیچ گونه ارتباطی با کارهای اجرایی قرارداد ندارند، مگر اینکه در دوره انجام قرارداد، به وقوع بپیوندند. در برخی از موارد، کارفرما با قبول مسئولیت این گونه مخاطرات احتمالی، از بالا بردن مصنوعی پیشنهادهای مناقصه که بر ارزیابی شرکت کنندگان نسبت به احتمال وقوع این مخاطرات مبتنی است، جلوگیری می‌کند.

برای بهره گیری از خدمات صنعت بیمه در چهارچوبی معین، دستورالعمل بیمه قراردادها، تهیه شده است. این دستورالعمل، در بخش اول به ارکان بیمه می‌پردازد، سپس در بخش دوم، تعهدها و وظایف کارفرما، مشاور، و پیمانکار معرفی می‌شود و در بخش سوم، راهنمای انتخاب پوشش‌های بیمه ای برای استفاده در قراردادها، ارائه می‌گردد. در پایان و با عنوان پیوست دستورالعمل، نحوه محاسبه حق بیمه، بیمه وثیقه و بیمه تضمین، معرفی انواع پوشش‌های بیمه ای در صنعت ساخت و واژه نامه تشریحی، آورده شده است.

بخش اول: ارکان بیمه

برای شکل گیری خدمات بیمه، برخی از اجزا نقش اصلی و تعیین کننده دارند که بدون وجود آن، یا هرگونه نقص در آن، باعث بی اعتبار شدن قرارداد بیمه می‌گردد. از این موارد، به عنوان ارکان بیمه یاد می‌شود. در این قسمت، با استفاده از منابع مورد تأیید بیمه مرکزی ایران، ارکان بیمه به شرح زیر معرفی می‌گردد:

۱- بیمه گر

شرکت‌های بیمه، که طبق، «قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری مصوب سال ۱۳۵۰» و «قانون بیمه‌گری مصوب سال ۱۳۱۶» تأسیس شده و تحت نظارت بیمه مرکزی ایران فعالیت دارند.

۲- بیمه گزار

منظور از بیمه گزار، شخص حقیقی یا حقوقی است که وجهی را به بیمه‌گر می‌پردازد، تا پوششی را خریداری نماید. در طرح‌های عمرانی، معمولاً بیمه گزاران عبارت اند از:

- کارفرما
- مشاور
- پیمانکار اصلی و فرعی
- پیمانکار تخصصی
- پیمانکار تدارک کننده مصالح و تجهیزات
- پیمانکار حمل و نقل

۳- موضوع بیمه

به صورت متعارف، موضوع بیمه احتمال وقوع خطرهایی است که در طول اعتبار مدت بیمه نامه، تحت پوشش قرار می‌گیرد. در قراردادهای پیمانکاری، موضوع بیمه، تمام خطرهایی است که احتمال وقوع دارد، به جز استثناها، این خطرها شامل حوادث ناشی از عملیات موضوع پیمان و حوادث طبیعی و یا سرقت، آتش سوزی، حوادث در حین اجرا، نصب، راه اندازی، بهره برداری موقت، و بهره برداری دائم است.

۴- مورد بیمه

مورد بیمه اموال، کالا، مسئولیت، یا هر نفعی است که تحت پوشش قرار می‌گیرد. در قراردادهای پیمانکاری، معمولاً مورد بیمه، عملیات ساختمانی (کارهای موقت و دائم) و تمام تجهیزات مربوط، کارکنان، حمل و نقل، حقوق و عوارض گمرکی قطعات وارداتی، هزینه برداشت ضایعات و همچنین، تأسیسات مجاور را که به طور امانت در اختیار پیمانکار قرار گرفته است، شامل می‌شود. همچنین، تجهیزات یا مصالحی که توسط کارفرما تهیه می‌گردد، و مصالح و تجهیزات پای کار و نیز ماشین آلات ساختمانی را در برمی‌گیرد.

۵- مدت بیمه

مدت بیمه، عبارت است از تاریخ آغاز بیمه تا تاریخ انقضای بیمه که بر حسب نوع پوشش‌های مورد درخواست بیمه گزار تعیین می‌شود.

در قراردادهای پیمانکاری، مدت بیمه از شروع پیمان آغاز شده و با تکمیل و تحویل کارها و بر حسب نوع پوشش، خاتمه می‌یابد. معمولاً، تاریخ آغاز و خاتمه مسئولیت بیمه گر، منطبق با برنامه زمانی پروژه است، مگر اینکه به گونه دیگری توافق شود.

با توجه به ادامه مسئولیت کارفرما و پیمانکار در دوره تضمین، معمولاً پوشش‌های مورد نیاز، در قالب بیمه اصلی یا بیمه‌های تکمیلی ادامه می‌یابد. اگرچه راه اندازی آزمایشی و بهره برداری موقت در مرحله نخست متوجه بیمه ساخت و نصب است، با این حال پوشش‌های یاد شده، بر حسب مورد، تحت عناوین نگهداری ساده و نگهداری گسترده، ادامه می‌یابد.

۶- مبلغ بیمه

مبلغ بیمه، حداکثر مبلغی است که بیمه گر در صورت تحقق خطر، ممکن است به بیمه گزار بپردازد. مبلغ بیمه، باید برابر با ارزش بیمه ای اموال بیمه شده باشد. ارزش بیمه ای اموال بیمه شده، ارزشی است که این اموال در لحظه آغاز قرارداد دارند. ارزش اموال بیمه شده، در لحظه وقوع خسارت، ارزش جایگزینی نامیده می‌شود. در قراردادهای پیمانکاری، معمولاً ارزش مورد بیمه برای هر جزء از مورد بیمه، مانند کارهای ساختمانی، ماشین آلات، مصالح و... در بیمه نامه مشخص می‌شود. در بیمه‌های مسئولیت، مبلغ بیمه به صورت حداکثر غرامت مورد درخواست، تعیین می‌گردد.

۷- حق بیمه

حق بیمه، مبلغی است که بیمه گزار برای خرید پوشش بیمه ای، به صورت یکجا یا اقساط پرداخت می‌کند. میزان حق بیمه، به حدود، پوشش، مدت آن، و ارزیابی بیمه گر از عوامل ریسک در ارتباط با پوشش بیمه نامه، بستگی دارد. اگرچه بیمه گران برای محاسبه حق بیمه از روش‌های مشابه ای استفاده می‌نمایند، اما لزوماً دو بیمه گر، حق بیمه یکسانی را در یک مورد خاص، ارائه نمی‌دهند.

حق بیمه، از حاصل ضرب ضریب احتمال خطر (نرخ بیمه) در مبلغ بیمه، حاصل می‌گردد. البته تغییرهای غیرمعمول در مدت بیمه، در نوع و ارزش اموال مورد بیمه و همچنین نوع کارهایی که در پیوند با اجرای قرارداد پیمانکار انجام می‌گیرد، حائز اهمیت است.

حق بیمه، معمولاً به صورت مقطوع یا در هزار، از مبلغ بیمه ارائه می‌شود و در صورتی که به صورت اقساطی پرداخت گردد، تابع شرایطی است که توسط شرکت‌های بیمه اعلام شده و مورد توافق بیمه گزار قرار می‌گیرد.

۸- فرانشیز

درصد یا مبلغی از هر خسارت است، که به منظور رعایت اصل نفع بیمه ای و جلوگیری از بی مبالاتی بیمه گزار در رعایت نکات ایمنی و انجام اقدام‌های پیشگیرانه، بر عهده بیمه گزار است و میزان آن، بر اساس توافق بیمه گزار و بیمه گر تعیین می‌شود.

۹- بیمه نامه

بیمه نامه، همان قرارداد بیمه است که بین بیمه گزار و بیمه گر، با رعایت قوانین، ضوابط و مقررات مربوط، مبادله می‌گردد. در بیمه نامه، تمام عواملی که به عنوان ارکان بیمه معرفی گردید، به وضوح درج می‌شود.

معمولاً بیمه نامه، با پرداخت اولین حق بیمه (به صورت یک جا یا اقساطی)، اعتبار می‌یابد. به روال متعارف، بیمه نامه سندی است که به موجب آن، و بر اساس پیشنهاد کتبی بیمه گزار، و نیز به استناد پاسخ‌های درج شده در پرسشنامه ای که از طرف بیمه گزار تکمیل شده، و سایر اظهارات کتبی وی که به منظور درج در بیمه نامه صورت می‌گیرد، تنظیم می‌شود. بیمه گر، خسارت وارده به مورد بیمه و متوجه بیمه گزار را در صورتی که حق بیمه را در زمان مقرر پرداخت کرده باشد، با رعایت استثنایها و شرایط درج شده در آن یا درج شده در الحاقیه های مربوط، تا میزان پیش بینی شده، جبران خواهد کرد.

۱۰- کاهش خسارت به تناسب ارزش واقعی

در صورتیکه مالی کمتر از قیمت واقعی بیمه شود، خسارت به نسبت مبلغ بیمه شده، به مبلغ واقعی کاهش می‌یابد (شرط اعمال قاعده نسبی مبلغ بیمه).

یکی از مهم ترین شروطی که در عملیات بیمه گری موضوع اختلاف بین بیمه گران و بیمه گزار است، عدم توجه به مفاد شرط اعمال قاعده نسبی (A/C) است، این شرط، بیانگر ماده ۱۰ قانون بیمه است (در صورتی که مالی به کمتر از قیمت واقعی بیمه شده است، بیمه گر فقط به تناسب مبلغی که بیمه کرده است، با قیمت واقعی مال، مسئول خسارت خواهد بود). اهمیت این بند از مفاد قانون بیمه ه، در اکثر بیمه نامه های جاری به صورت تذکر مهم، یادآوری می‌شود. در پروژه ها، ضمن خودداری از کم بیمه ای، لازم است در مواردی که تعیین قیمت نهایی پروژه غیرممکن است، برای جلوگیری از عدم دریافت خسارت واقعی، تأمین بیمه نامه شناور مورد توجه باشد.

بخش دوم: تعهدها و وظایف کارفرما، مشاور و پیمانکار

تأیید ها و تعهدهای کارفرما

۱- کارفرما، باید بر حسب نوع و محل اجرای پروژه و بر اساس مفاد این دستورالعمل، نسبت به انجام وظایف خود برای تأمین پوشش‌های بیمه ای مناسب، در چهارچوب اختیارها و وظایف قانونی و مقررات بیمه ای، عمل نماید. تأمین پوشش‌های حداقلی، بر حسب مفاد این دستورالعمل تأکید شده است. به این ترتیب، بیمه های تکمیلی و پوشش‌های طبقه بالاتر، بر حسب مورد، با توجه به شرایط پروژه، مورد استفاده قرار خواهد گرفت.